

Nye vårbygssorter ser lovende ud

af Steffen Blume

Arealet med vårbyg blev i 2012 større end antaget, hvilket skyldes udvintring af vinterhvede og gulrust i triticale. Og da såsæden af andre vårsædsarter hurtigt blev udsolgt, måtte mange økologer nøjes med vårbyg. Generelt har vårbyg landet over givet gennemsnitlige udbytter og har således været det rigtige valg i forhold til en udvintret vinterhvede.

I løbet af de sidste par år er der sket en gradvis udskiftning af de ellers kendte sorter i økologisk planteavl. Sorter som Anakin, Katy, Fairytale og Quench er på vej ud, mens sorter som Columbus, Evergreen og Pinocchio er på vej ind. Udskiftningen sker, fordi de nye sorter har vist højere udbyttepotentiale i de konventionelle landsforsøg.

Årets økologiske sortsforsøg i vårbyg viser samme mønster; at de nye sorter giver et højere udbytte end Simba og andre velkendte sorter. Tre af de "nye" sorter har også været afprøvet i sidste års økologiforsøg, hvormed vi nu har et bedre grundlag at bedømme dem på. Sidste år gav Evergreen og Columbus det højeste udbytte. I år klarer de sig også meget godt, men det er Tamtam, som indtager 1. pladsen. Valget bør derfor stå mellem disse tre sorter.

Med lav forekomst af bygrust og skoldplet ser Evergreen ud til at være den mest robuste sort. Columbus er forholdsvis modtagelig overfor skoldplet, hvorimod Tamtam er relativt modtagelig overfor byg-rust. Alle afprøvede sorter er resistente overfor meldug. Mht. aks- og strånedknækning er Tamtam mindst tilbøjelig for det, hvorimod Columbus har en stor tendens hertil.

Blandinger er det sikre valg!

Hvis byggen skal bruges til foder, og man vil være sikker på et stabilt udbytte, så bør blandinger foretrækkes. Højtydende sorter kan i et år med særlige omstændigheder knække sammen. Det så vi sidste år med Simba, som mange år i træk har været blandt de bedste sorter, for så at falde igennem på et enkelt år (tabel 2).

I 2012 var der to blandinger på markedet, og disse klarede sig bedst i en sortsafprøvning, som Økologisk Landsforening har foretaget på tre forskellige lokaliteter. Blandingen bestående af Tamtam, Quench, Simba og Katy gav således det højeste udbytte på lokaliteten Jyndevad. Blandingen bestående af Tamtam, Anakin og Katy kom ind på en tredjeplads. I samme sortsafprøvning blev en blanding med 20 forskellige sorter testet.

Tabel 1. Dyrkningsegenskaber og udbytteneiveau for 8 vårbygssorter i økologisk dyrkning. Disse resultater af Landsforsøg® 2011 er foreløbige, og de endelige resultater kan derfor være afvigende.

Sort	Strå- længde ¹ cm	Byg- rust ¹ %	Skold- plet ¹ %	Aksned- knæk. ¹ karakter	Stråned- knæk. ¹ karakter	Udbytte 2012	
						hkg/ha	relativ
Blanding*	66	4,0	11	3	4	47,2	100
Simba	60	1,1	2,5	2	1	48,1	102
Tamtam	66	6,0	3,0	2	1	51,3	109
Columbus	67	1,4	6,0	2	2	50,3	107
Pinocchio	68	3,4	1,5	2	5	49,2	104
Evergreen	66	0,2	1,5	2	3	49,4	105
Paustian²	65	0,4	0,2	5	3	47,6	101
Invictus²	67	1,1	0,05	4	4	49,6	105
SJ 112671²	75	4,6	1,5	6	3	45,6	97

*Blanding: Rosalina, Columbus, Cha Cha og Quench.

¹Observationsparceller, konventionelt dyrket.

²Kommer ikke på markedet i 2013.

Tabel 2. Flere års relative udbytter for fem udvalgte vårbygssorter.

Sort	2008	2009	2010	2011	2012	Gns.
100 = hkg/ha	37,8	45,8	45,5	48,5	47,2	45,1
Blanding	100	100	100	100	100	100
Simba	102	106	107	87	102	102
Tamtam			106	100	109	105
Columbus				104	107	105
Evergreen				106	105	106
Invictus				109	105	107

Der blev dog ikke målt nogen positiv effekt ved at have 20 sorter i blanding frem for kun fire. Man risikerer endda, at nogle af sorterne udkonkurrerer hinanden (tabel 3).

I samme forsøg gav Columbus det næsthøjeste udbytte, hvorimod Tamtam noget overraskende klarede sig dårligt (relativt udbytte på 89). Dvs. i samme dyrkningsår kan en sort på én lokalitet være blandt de højstydende, hvorimod den på en anden lokalitet er blandt de dårligste.

Økologisk Landsforening havde i deres sortsafprøvning inddraget adskillige gamle sorter, for at teste deres egenskaber i forhold nye sorter. Disse gav imidlertid et langt lavere udbytte end moderne sorter.

Hvis man vil risikoafdække sig, er blanding det sikre valg. Man kan enten købe en færdigblanding hos såsædsudbydere. Alternativt kan man købe 3 - 4 forskellige sorter, som man selv blander inden såning.

Konklusion

Columbus og Evergreen er førstevalg i 2013.

Tamtam gav det højeste udbytte i årets landsforsøg, hvorimod den faldt igennem i en afprøvning i Jyndeved.

Vælg en sortsblanding, hvis du vil risikoafdække dig for et stabilt udbytte.

Tabel 3. Resultater fra ni udvalgte led af sortsafprøvning i vårbyg i et forsøg på Jyndeved Forsøgsstation. I alt var der 28 led med 24 nye og gamle sorter samt 4 sortsblandinger. Forsøget er en del af projektet "Bedre økologisk vårbyg" hos Økologisk Landsforening.

Sort	Strållængde	Bladplet	Ukrudt	Udbytte	
	cm	% dækning	% dækning	hkg/ha	relativ
Anakin	52	15	1-5	36,8	99
Simba	47	10-20	1-2	35,6	96
Columbus	57	10	1-5	38,9	105
Evergreen	53	3-5	2	36,1	98
Quench	55	10-15	4-5	35,3	95
Tamtam	58	5	2-3	33,1	89
Økoblanding 1*	58	10-15	1-8	40,1	108
Økoblanding 2**	57	10-15	0-3	38,4	103
Blanding NS***	53	10-15	3-10	32,2	87

*Sortsblanding af Tamtam, Quench, Simba og Katy.

**Sortsblanding af Tamtam, Anakin og Katy.

***Blanding af 20 forædlingslinier fra Nordic Seed.